

Profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – biškopis.
2. Profesijas kods – 6123 01.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – trešais profesionālās kvalifikācijas līmenis.
2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:
- biškopis veic pilna tehnoloģiskā cikla darbus bišu dravā, organizē primāro ražošanu, iegūst biškopības produkciju un veic tās pārstrādi un realizāciju. Biškopis strādā komercsabiedrībās vai veic individuālo komercdarbību.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja novērtēt un veikt ekonomiski pamatotus aprēķinus tehnoloģiskā ražošanas cikla nodrošināšanai.
2. Spēja veikt ražošanas procesa plānošanu.
3. Spēja novērtēt dravas ciltis materiālu un organizēt ciltsdarbu dravā.
4. Spēja izaudzēt kvalitatīvas bišu mātes.
5. Spēja konstatēt bišu saimju saslimšanas gadījumus (profilakse).
6. Spēja īstenot bišu saimju ārstniecības un profilakses pasākumus dravā.
7. Spēja sagatavot un izmantot nepieciešamo inventāru un aprīkojumu.
8. Spēja veikt bišu saimju apkopšanu atbilstoši labas prakses nosacījumiem.
9. Spēja veikt bišu saimju sagatavošanu produktīvā ienesuma izmantošanai.
10. Spēja veikt bišu saimju sagatavošanu ziemošanai.
11. Spēja veikt bišu saimju sagatavošanu un izmantošanu lauksaimniecības kultūraugu apputeksnēšanā.
12. Spēja organizēt ceļojošo dravniecību bišu barības bāzes uzlabošanai.
13. Spēja organizēt produkcijas ražošanu un pārstrādi atbilstoši labas ražošanas prakses nosacījumiem un paškontroles sistēmas principiem.
14. Spēja sagatavot saražoto produkciju realizācijai.
15. Spēja noformēt ražošanas un realizācijas dokumentāciju atbilstoši normatīvo aktu prasībām.
16. Spēja organizēt darbu dravā atbilstoši darba drošības un vides aizsardzības prasībām.
17. Spēja sadarboties, strādāt komandā, pieņemt lēmumus, ievērojot saskarsmes pamatprincipus.

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Veikt bišu saimju agro apskati, novērtēt bišu ziemošanu un sniegt palīdzību.
2. Novērtēt bišu saimes spēku, barības daudzumu, bišu mātes esamību, bišu ligzdas vispārējo stāvokli.

3. Iztīrīt vai nomainīt bišu ligzdas grīdiņu.
4. Veikt pavasara galveno revīziju.
5. Sagatavot bišu saimes pavasara attīstības posmam (sašaurināt skrejas, ligzdas, papildus nosegt).
6. Papildināt bišu barības rezerves.
7. Izlīdzināt bišu saimju spēku.
8. Pārcelt bišu saimes tīros stropos.
9. Labot bišu bezmātes un traniņu saimes.
10. Noņemt paraugus bišu slimību diagnostikai.
11. Atpazīt bišu slimību klīniskās pazīmes.
12. Veikt profilaktiskos pasākumus bišu slimību ierobežošanai.
13. Veikt bišu slimību ārstēšanu.
14. Iestiepjot un iešūnot apkāres.
15. Paplašināt bišu ligzdu, uzlikt medus telpu, otro stāvu.
16. Veikt daļēju un pilnīgu bišu ligzdas nomaiņu.
17. Sagatavot bišu saimes pārvešanai, pārvest, izvietot novietnē un apkopt pēc pārvešanas.
18. Novērst spietošanas noskaņu, saņemt un izmantot spietu, sakārtot izspietrojamās bišu saimes ligzdu.
19. Pavairot bišu saimes, izvēloties piemērotāko jaunu bišu saimju veidošanas metodi.
20. Audzēt bišu mātes, izvēloties dravai piemērotāko bišu māšu audzēšanas paņēmieni.
21. Izvēlēties un sagatavot bišu māšu audzēšanai nepieciešamās bišu ciltsaimes, bišu māšu audzētājsaimes, tranu saimes.
22. Kopt bišu saimes ienesuma laikā.
23. Atņemt, atvākot, izsviest, izspiest, fasēt medu.
24. Realizēt biškopības produkciju atbilstoši normatīvo aktu prasībām.
25. Sagatavot bišu saimes ziemošanai, veikt rudens revīziju.
26. Papildināt bišu barības krājumus ziemošanai, novērtēt to kvalitāti.
27. Veikt varrozes ārstēšanas pasākumus.
28. Veikt bišu saimju ziemināšanu un uzraudzību ziemā.
29. Izvēlēties produktīvu dravas novietni.
30. Veikt pasākumus bišu barības bāzes uzlabošanai.
31. Sagatavot un izmantot bišu saimes apputeksnēšanas darbam.
32. Sagatavot bišu saimes medus ražošanai, ražot medu.
33. Vākt ziedputekšņus, veikt to pirmapstrādi, uzglabāt.
34. Iegūt bišu maizi, veikt tās pārstrādi, uzglabāt.
35. Ražot vasku, sašķirot vaska izejvielas un veikt to pārstrādi vaskā.
36. Saražot propolisu, veikt tā pirmapstrādi, uzglabāšanu.
37. Iekārtot un pildīt dravas uzskaites dokumentāciju.
38. Noformēt bišu saimju izvietošanai nepieciešamos līgumus.
39. Noformēt preču uzskaites un pavaddokumentus.
40. Iekārtot dravas novietni atbilstoši labas prakses priekšnoteikumiem.
41. Ievērot higiēnas prasības un paškontroli biškopības produktu aprītē.
42. Ievērot darba aizsardzības un ugunsdrošības prasības dravā.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas priekšstata līmenī:
 - 1.1. bišu indes vākšanas inventārs;
 - 1.2. bišu inde, tās pārstrāde;
 - 1.3. bišu paketes, to ražošana un izmantošana;
 - 1.4. bišu selekcijas teorētiskie pamati;

- 1.5. bišu selekcijas metodes;
- 1.6. mikrobioloģijas pamati;
- 1.7. klimats, tā nozīme augkopībā;
- 1.8. augs, tā augšanas apstākļi;
- 1.9. bioloģiskā lauksaimniecība;
- 1.10. augkopība;
- 1.11. dārzenkopība;
- 1.12. augļkopība;
- 1.13. darba aizsardzība;
- 1.14. ievads komercdarbībā;
- 1.15. mežu izmantošana;
- 1.16. mežu atjaunošana;
- 1.17. mežu aizsardzība;
- 1.18. meža taksācija.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:

- 2.1. bišu saimes sabiedriskās funkcijas;
- 2.2. medus bišu barība;
- 2.3. bišu saimes ligzda;
- 2.4. bišu saimes augšana;
- 2.5. spietošana;
- 2.6. ienesuma izmantošana;
- 2.7. bišu saimes ziemošana;
- 2.8. bites ķermeņa ārējā uzbūve;
- 2.9. bites kustību orgāni;
- 2.10. bites iekšējo orgānu uzbūve un darbība;
- 2.11. bites dzelšanas aparāts;
- 2.12. bites dzimumorgāni;
- 2.13. vaska izdalīšanās un bišu celtniecības darbība;
- 2.14. bites nervu sistēmas uzbūve un funkcijas;
- 2.15. bites maņu orgāni;
- 2.16. dravas celtnes un celtnes dravas darbiem;
- 2.17. mežu nektāraugi;
- 2.18. parku un dekoratīvo stādījumu nektāraugi;
- 2.19. augļu dārzu un ogulāju nektāraugi;
- 2.20. dārzeņu nektāraugi;
- 2.21. pļavu nektāraugi;
- 2.22. lopbarības, lauksaimniecības nektāraugi;
- 2.23. eļļas, ēteriskās eļļas nektāraugi;
- 2.24. speciālie bitēm audzējamie nektāraugi;
- 2.25. bite- nektāra savācēja un augu apputeksnētāja;
- 2.26. bišu rases, to raksturojums;
- 2.27. augsne, tās nozīme;
- 2.28. augu maiņa;
- 2.29. augsnes apstrāde;
- 2.30. sēkla, sēja;
- 2.31. nezāles, to ierobežošana;
- 2.32. augu aizsardzības pamati;
- 2.33. civiltiesības;
- 2.34. darba tiesiskās attiecības;
- 2.35. zemes tiesības;
- 2.36. komercdarbības formas;

- 2.37. personības attīstība;
- 2.38. saskarsmes un vadības stili.

3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas pielietošanas līmenī:

- 3.1. pamatnoteikumi darbā ar bitēm, ugunsdrošības un darba drošības noteikumi;
- 3.2. bišu saimes spēks un mātes kvalitāte;
- 3.3. pavasara darbi dravā;
- 3.4. bišu saimju pavairošana;
- 3.5. bišu māšu audzēšana;
- 3.6. ceļojošā dravniecība;
- 3.7. bišu saimju ienesums un tā izmantošana;
- 3.8. bišu saimju ieziemošanas organizācija;
- 3.9. stropu tipi un konstrukcijas;
- 3.10. bišu saimju apskates un apkopšanas inventārs;
- 3.11. šūnu iestiprināšanas inventārs;
- 3.12. bišu māšu audzēšanas un bišu māšu peru pieniņa ražošanas inventārs;
- 3.13. medus izsviešanas, izspiešanas, attīrīšanas un glabāšanas inventārs;
- 3.14. vaska izejvielu pārstrādes inventārs;
- 3.15. ziedputekšņu vākšanas, žāvēšanas un attīrīšanas inventārs;
- 3.16. stropu remonts;
- 3.17. medus, tā ražošana un pārstrāde;
- 3.18. vasks, tā ražošana un pārstrāde;
- 3.19. ziedputekšņi, bišu maize, to ražošana un pārstrāde;
- 3.20. propoliss, tā ražošana, izmantošana;
- 3.21. bišu māšu peru pieniņš, tā ražošana;
- 3.22. bišu izmantošana lauksaimniecības kultūraugu apputeksnēšanā;
- 3.23. bišu barības bāzes vērtēšana un uzlabošana;
- 3.24. bišu māšu audzēšana;
- 3.25. darba organizācija;
- 3.26. darbinieku darba normas un darba samaksa;
- 3.27. plānošana biškopībā;
- 3.28. uzskaitē dravā;
- 3.29. bišu infekcijas slimības;
- 3.30. bišu invāzijas slimības;
- 3.31. bišu nelipīgās slimības;
- 3.32. bišu kaitēkļi un ienaidnieki;
- 3.33. darba vides iekšējā uzraudzība;
- 3.34. nelaimes gadījumi, profesionālās saslimšanas, to izmeklēšana, uzskaitē;
- 3.35. komercdarbības uzsākšana;
- 3.36. komersanta vadīšanas pamati;
- 3.37. komercdarbības plānošana;
- 3.38. grāmatvedības uzskaitē komercdarbībā;
- 3.39. profesionālā terminoloģija;
- 3.40. saskarsme;
- 3.41. vides aizsardzība.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākums	Uzdevumi
1. Sagatavošanas darbu veikšana bišu saimju attīstības pavasara posmam	<ol style="list-style-type: none">1.1. sagatavot dravas teritoriju sezonai;1.2. novērot bišu pirmo izlidojumu, sniegt nepieciešamo palīdzību;1.3. veikt pirmo agro saimju apskati;1.4. veikt grīdu tīrīšanu vai nomaiņu, to dezinfekciju;1.5. veikt pavasara revīziju dravā;1.6. nodrošināt bišu saimēm labvēlīgus attīstības apstākļus:<ul style="list-style-type: none">- bišu pasargāšanu no aukstuma;- bišu nodrošināšanu ar barību;- saimju spēka izlīdzināšanu;- saimju pārcelšanu tīros stropos;- nodrošināt ar kvalitatīvām bišu mātēm;1.7. veikt saimju klīnisko apskati un vajadzības gadījumā noņemt paraugus bišu slimību diagnostikai un nosūtīt tos uz veterināro laboratoriju;1.8. veikt pasākumus bišu slimību profilaksei un ārstēšanai;1.9. veikt bišu saimju kopšanu bezienesuma periodā;1.10. veikt tranēņu saimju noteikšanu un labošanu.
2. Darbu veikšana bišu saimju produktīvajā posmā	<ol style="list-style-type: none">2.1. veikt bišu saimju ligzdu paplašināšanu:<ul style="list-style-type: none">- apkāru iestiepļošanu;- apkāru iešūnošanu;- ligzdu paplašināšanu pavasarī;- medus telpu uzlikšanu;2.2. veikt bišu saimju ligzdas nomaiņu;2.3. sagatavot bišu saimes pārvešanai uz pagaidu novietnēm;2.4. veikt bišu saimju pārvešanu;2.5. veikt izvietošanu un saimju apkopšanu pēc pārvešanas;2.6. veikt spietošanas novēršanu;2.7. veikt spieta saņemšanu;2.8. veikt spieta izmantošanu;2.9. veikt izspietojušās saimes kopšanu;2.10. veikt bišu māšu audzēšanu dravā, pielietojot sev tīkamo audzēšanas metodi;2.11. veikt veco māšu nomaiņu saimēs;2.12. veikt bišu saimju kopšanu ienesuma laikā;2.13. veikt medus atņemšanu, izsviešanu vai izspiešanu;2.14. veikt bišu saimju pavairošanu:<ul style="list-style-type: none">- izmantojot pārziemināto rezerves bišu māšu saimes;- atdalenus;- dalot saimes uz puslidojumu;- veicot bišu uzludināšanu.
3. Darbu veikšana bišu saimju ziemošanas posmā	<ol style="list-style-type: none">3.1. veikt bišu saimju sagatavošanu ziemošanai:<ul style="list-style-type: none">- peru audzēšanu pirms saimju ieziemošanas;- rudens revīziju;- ligzdu sakārtošanu ziemošanai;- barības krājumu kvalitātes novērtēšanu;- barības papildināšanu konvencionālā un bioloģiskā biškopībā;- saimju ligzdu pēdējo noseģšanu.3.2. veikt varrozes ārstēšanu;3.3. veikt bišu saimju ziemināšanu un uzraudzību ziemā.

4. Bišu saimju nodrošināšana ar barības bāzi, kultūraugu apputeksnēšanas plānošana un veikšana	4.1. izvēlēties dravas novietnes atbilstoši nektāraugu nodrošinājumam to ziedēšanas laikā; 4.2. sastādīt dravas novietnes medus bilanci; 4.3. veikt bišu barības bāzes uzlabošanas pasākumus; 4.4. plānot apputeksnēšanas darbu; 4.5. sagatavot bišu saimes apputeksnēšanas darbam; 4.6. veikt nepieciešamos darbus lauksaimniecības kultūraugu ķīmiskās apstrādes laikā.
5. Dravošanas metožu pielietošana bišu produkcijas palielināšanai	5.1. pielietot dravošanas metodes medus ražošanai; 5.2. pielietot dravošanas metodes vaska produkcijas palielināšanai; 5.3. pielietot putekšņu un bišu maizes ražošanas metodes; 5.4. pielietot propolisa ražošanas metodes; 5.5. pielietot bišu māšu peru pieniņa ražošanas metodes.
6. Biškopības produkcijas sagatavošana realizācijai	6.1. sagatavot fasēšanas telpas atbilstoši normatīvo aktu prasībām; 6.2. izstrādāt paškontroles sistēmu; 6.3. veikt normatīvajiem aktiem atbilstošu biškopības produkcijas realizāciju.
7. Ražošanas dokumentācijas sagatavošana	7.1. iekārtot un pildīt dravas žurnālu vai saimju uzskaites kartītes; 7.2. sastādīt dravas pavasara un rudens revīzijas pārskatus; 7.3. noformēt lauksaimniecības kultūraugu apputeksnēšanas līgumus; 7.4. noformēt saimju izvietošanas līgumus atbilstoši civillikumam; 7.5. noformēt preču pieņemšanas un realizācijas dokumentus; 7.6. noformēt bioloģiskajā biškopībā nepieciešamo dokumentāciju.
8. Higiēnas prasību un labas ražošanas prakses nodrošināšana	8.1. iekārtot dravas novietni atbilstoši labas prakses priekšnosacījumiem; 8.2. veikt stropu, telpu un inventāra uzturēšanu atbilstoši higiēnas prasībām; 8.3. ievērot personīgo higiēnu; 8.4. vērot higiēnas prasības un paškontroli biškopības produktu aprītē.
9. Darba aizsardzības noteikumu prasību ievērošana	9.1. ievērot darba drošības noteikumus; 9.2. ievērot elektrodrošības noteikumus; 9.3. ievērot ugunsdrošības noteikumus; 9.4. ievērot ekspluatācijas noteikumus, strādājot ar dravas aprīkojumu; 9.5. sniegt pirmo palīdzību nelaiemes gadījumos.
10. Dravas ražošanas darbības novērtēšana	10.1. izvērtēt biškopības produkcijas pieprasījumu; 10.2. izvērtēt un analizēt datus par komercdarbību; 10.3. izstrādāt priekšlikumus saimnieciskās darbības uzlabošanai.

Biškopja profesijas standarta izstrādes darba grupas sastāvs:

Armands Krauze - Latvijas Biškopības biedrība, valdes priekšsēdētājs;

Juris Šteiselis - Latvijas Biškopības biedrība, padomes priekšsēdētājs;

Lolita Rudzīte - Latvijas Biškopības biedrības Aizkraukles nodaļas vadītāja, Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīva sabiedrība "Medus aģentūra" valdes locekle, biškope;

Irēna Upmale - Vecbebru Profesionālā vidusskola, biškopības profesionālo priekšmetu skolotāja.

Biškopja profesijas standarta eksperti:

Dace Lucaua - LR Zemkopības ministrijas valsts sekretāre;

Armands Krauze - Biedrības "Lauksaimnieku organizācijas sadarbības padome" valdes priekšsēdētājs.